

Prosinec 2003 č. I

EUROCITIES

[Interact]

European cities in action

Úvodem

Už asi rok se program Interact zabývá systémem městské samosprávy a zaváděním strategických plánů rozvoje měst. Projekty sdružené v Interactu výrazně podporují účast občanů na rozvoji míst, ve kterých žijí. V současné době je pro evropská města typický trend zapojování občanů a klíčových partnerů do rozhodovacích procesů. Tvoří se tak vazby mezi úředníky, experty a politiky. V průběhu tohoto procesu se však také vynořuje mnoho nových otázek. Například co a koho takový nový participační způsob podporuje? Jakým nejlepším způsobem vejít v přímý kontakt s občany? Jak zapojit všechny cílové skupiny ve společnosti? Je zde mnoho problémů k vyřešení a většina měst si hledá svá vlastní řešení, která by nejlépe odpovídala jejich konkrétní situaci. V průběhu práce na programu Interact jsme se naučili, že neexistuje jedno jediné správné řešení. Princip účasti občanů však musí být zapracován do každého projektu a to takovým způsobem, aby byly dosaženy dobré výsledky. Také v Utrechtu jsou občané zapojováni do rozvoje města. Díky silné politické podpoře výkonný výbor navazuje více přímých kontaktů s občany. Pro projekty je také charakteristická snaha, aby se zájmy vyšších celků shodovaly se zájmy na lokální úrovni.

Benoit Quignon
výkonný ředitel Greater Lyon

Utrecht

Utrecht - město se specifickým požadavkem

V roce 2002 byl Utrecht městem, které se vyznačovalo pracujícím obyvatelstvem s nejvyšším vzděláním v rámci celého Nizozemska. Má nejrozsáhlejší univerzitu, nejvíce expanduje do svého okolí, nejnižší míru nezaměstnanosti a relativně velké množství pracovních příležitostí. Utrecht je také jedním z nejdůležitějších dopravních uzlů v zemi. Velký počet lidí denně přijíždí do města za prací. Utrecht bývá nazýván srdcem Nizozemska. Tato centrální pozice město předurčuje k ekonomickému rozvoji, na straně druhé však přináší i mnoho úkolů, které je třeba řešit. Jedná se například o zajištění dobré dopravní dostupnosti. Atraktivní

lokalita, socioekonomický rozvoj a charakteristický ráz vnitřního města rovněž vedou k velkému zvýšení cen bydlení za posledních 10 let. Takže ti, kteří by si chtěli pořídit své první vlastní bydlení a nebo lidé s nižšími příjmy si téměř nemohou dovézt koupit dům v Utrechtu.

Druhá strana mince

V Holandsku, zejména to platí pro větší města, jsou zcela bez pochyby sociální otázky na čelném místě politické agendy. To platí zejména o kriminalitě a bezpečnosti, rozkladu tradičních hodnot a měřítek, vzájemné nesnášlivosti a špatných mravech. Neboli stručně řečeno, jak se různé skupiny vzájemně snášejí a žijí vedle sebe. Ve velkých městech jsou tyto tlaky více zřetelné. Projekt popsany v tomto zpravodaji je právě jedním takovým pokusem jako napětí překonávat.

Základní údaje o Utrechtu

- Město Utrecht má 260 639 obyvatel. Je čtvrtým největším městem Holandska. Jeho populace vzroste asi o 325 000 do roku 2015.
- Region zahrnuje 23 městských zastupitelstev s 754 647 obyvateli. V budoucnosti bude tato oblast zredukována na 10 měst, aby rozhodovací procesy byly více efektivní (celkem 578 885 obyvatel)
- V roce 2001 zde bylo 216 700 pracovních příležitostí, 2% obyvatel je nezaměstnaných.

- Provincie Utrecht (region) má 28 000 Euro hrubý domácí produkt na hlavu (1998). Zaujímá tak celkově sedmou pozici v Evropě.
- Žije zde 57 000 studentů. V Utrechtu je největší holandská univerzita.
- 79 452 obyvatel jsou cizinci což představuje 30% zdejších obyvatel.
- 16,5% domácností má nízké příjmy.

Další informace můžete najít na www.utrecht.nl

Projekt:

Projekt spolupráce sociální oblasti

Úkoly

V roce 2000 město Utrecht začalo proces, kdy žádalo jednotlivé zájmové skupiny, aby se účastnili spolupráce a aby podpořili rozvoj sociální infrastruktury v Utrechtu. Městská rada Utrechtu stanovila, že je potřebná intenzivnější forma a odlišný přístup k práci s partnery v oblasti sociální, aby bylo dosaženo zlepšení sociální infrastruktury. Cílem této spolupráce bylo vytvořit komplexní akční plán, který by umožnil využít veškeré dostupné prostředky k řešení problémů sociálně slabších částí Utrechtu. Jedním z projektů je sociálně zaměřený Projekt spolupráce partnerů v oblasti Kanaleneiland. Projekt si klade za cíl zvelebení městské části za účasti obyvatel a podpory spolupráce pře řešení sociálních otázek. Tato nová administrativní metoda je pro město Utrecht něčím novým

Charakteristika městské části Kanaleneiland

- Kanaleneiland vznikl brzo po válce, je situován v jihozápadní části Utrechtu. Obývá ho 14 946 obyvatel (2002).
- Je zde velké množství nájemních bytů. 72% obyvatel těchto bytů jsou imigranti.
- Stálí obyvatelé jsou nespokojeni s tímto stavem bydlení. Stejně jako rodilí Holanďané, tak i usazení Turkové a Maročané vidí jako důvod tohoto zhoršení právě vysoký počet cizinců. Počet cizinců ve skutečnosti není až tak velký, ale jde spíše o problémy s nimi spojené. A tak je důležité řešit problém špatného stavu domů a zejména nedostatek sociálních jistot.

může a být použita i v jiných oblastech. K dosažení požadovaných cílů může dojít jen za předpokladu, že se jednotlivé zájmové skupiny neboli partneři projektu shodnou na svých cílech, zájmech a prostředcích, jak cíle dosáhnout.

Projekt podporuje spolupráci mezi partnery tvorbou programu sociálních investic v městské části Kanaleneiland.

Jestli se projekt ukáže být úspěšným, bude tento postup také použit v jiných částech například města, například v městské části Overvecht. Projekt spolupráce sociálních partnerů má tři následující principy:

- hodnota spolupráce mezi partnery, kteří se na tomto projektu podílejí
- rozvoj cílů, které se mohou dobře vyhodnotit
- uzavření kontraktů (dohod) orientovaných na dosažení jasných výsledků

Hlavní partneři

Členové dozorčího výboru

Výbor musí být vytvořen na městské platformě, která přispívá ke zvýšení sociálního rozvoje v Utrechtu. Členové dozorčího výboru jsou rovněž hlavními partnery projektu.

- **Koordinace a facilitace:** externí konzultant, Andersson Elffers Felix, který koordinuje projekt Partnerské spolupráce v sociální oblasti ve spolupráci s projektovým manažerem z města Utrechtu, odborem sociálního rozvoje města Utrechtu (jeho ředitelem) a kanceláří místní části. Radní pro sociální otázky řídí zasedání.
- **Zaměstnání:** Dactylo, Continu, Kliq a Utrechtská pracovní agentura jsou agentury, které hledají práci a nebo pomáhají získat místa ve školících programech. Organizují výběrová řízení a vybírají nejlepší kandidáty na pracovní místa.
- **Vzdělávání:** ROC Utrecht vyvíjí školící programy zaměřené technicky a na získání zaměstnání. Programy jsou určeny pro mladé lidi ve věku od 16 do 18 let.
- **Sociální zabezpečení:** domácí péče, Utrechtská organizace péče o starší občany, organizace poskytující sociální služby v oblasti jihozápadního Utrechtu, organizace pečující o mentálně handicapované Altrecht.
- **Materiální zabezpečení:** korporace Mitrous Housing zlepšuje kvalitu životního prostředí oblasti a renovuje sociální bydlení.

Ostatní partneři

- **Komunitní sdružení:** sdružení pronajímatelů, obyvatelé městské části Kanaleneiland, utrechtská sportovní asociace.
- **Veřejné instituce:** Policejní oddělení Utrecht, Křesťanská kolej Abstede, Utrechtská univerzita.
- **Privátní instituce:** banka Rabobank Nederland, maloobchodník Albert Heijn, Utrechtské umělecké centrum a pojišťovací společnost Anova.

Bylo definováno sedm dílčích projektů

Jejich náplň souvisí s celkovým Projektem spolupráce mezi partnery. Dílčí projekty jsou:

- 1) „Kanaleneiland a zaměstnanost“ poskytující motivaci a pomoc lidem při hledání práce uvnitř městské části i mimo ni. V plánu je 50 pracovních míst pro osoby ze sociálně slabších skupin.
- 2) Sport a kultura neboli „Hrdinové

Kanaleneilandu“ stimulující organizování většího počtu a větší šíře sportovních a kulturních aktivit a zlepšení pověsti této čtvrti.

- 3) „Forza“ je dílčí projekt zaměřený na snižování problémového chování mládeže a drobné kriminální činnosti v Kanaleneilandu.
- 4) „Čistý Kanaleneiland“ zaměřený na čistější, bezpečnější a lépe fungující veřejná prostranství.
- 5) „Webside Kanaleneiland“ mající za cíl vytvoření webové stránky a kurzy práce s Internetem pro obyvatele této městské části.

6) „Rekonstrukce domů“ je projekt zaměřený na lepší větrání v domech, aby se tak zlepšilo zdraví obyvatel Kanaleneilandu.

7) „Bezpečnější obchody“ je projekt zaměřený na dosažení větší bezpečnosti a lepšího prostředí ve velkém nákupním středisku.

Dosažené výsledky

Většina z dílčích projektů patří pod Projekt spolupráce partnerů v sociální oblasti je teprve na začátku. Avšak už nyní můžeme vidět určité výsledky. Například dvanáct obyvatel Kanaleneilandu získalo práci právě díky projektu Kanaleneiland a zaměstnanost. Jiný příklad se týká webové stránky Kanaleneilandu. Zdejší obyvatelé si ustanovili vlastní ediční skupinu, která vytváří webovou stránku jejich městské části.

Rozhovor

Realizace projektu

Niek Toussaint (řízení Projektů spolupráce partnerů v sociální oblasti) odpovídá na tři otázky Laurence de Graafa.

Laurens de Graaf na utrechtské univerzitě pracuje na doktorandském výzkumném projektu zaměřeném na studium interaktivní tvorby strategií na městské úrovni rozhodování. Analyzuje procesy spolupráce mezi partnery zúčastněnými na projektu.

Jaké pozitivní faktory jsou měřítkem úspěchu Projektů spolupráce partnerů v sociální oblasti? Přinesl projekt něco nového?

Vidíme mnoho nadšení pro práci na tomto projektu. Jakmile práce na projektu začaly, řešení problémů se urychluje. Je to díky stanovení konkrétních cílů a závazků mezi jednotlivými partnery v rámci našeho projektu. Důležitým vylepšením je vytváření spolupráce, něco jako sítě spolupracujících skupin. Jednotliví partneři a to včetně místního úřadu se navzájem potřebují, aby dosáhli svých cílů. Jsou na sobě vzájemně závislí. Tito partneři si také uvědomili, že se opět setkají při realizaci dalších projektů v jiných městských částech a potkají se i při spolupráci mezi městy. Takový systém spolupráce je vlastně strategickou investicí do dlouhodobých vztahů a představuje nový způsob myšlení a jednání při vytváření městských strategií.

Na jaké překážky a problémové oblasti jste narazili při tvorbě koncepce, zpracování a zavádění projektu do praxe?

Mohu se zmínit o několika problémech. Tak ze všeho nejdříve je to malý počet občanů, kteří se na projektu aktivně účastní. Měli bychom se snažit zapojit více lidí do projektu, ale to není jednoduché. Další překážkou je, že je obtížné se podělit o zodpovědnost mezi partnery za řešení projektu. To můžeme vidět na příkladu finanční pozice jednotlivých partnerů. Nedoostatek peněz může zmařit celý proces. A posledním problémem je neustálé nebezpečí, že média ukáží projekt v negativním světle. Musíme pracovat na lepší prezentaci této městské části.

Co jsme se na tomto projektu naučili o řízení města?

Důležitou lekcí bylo, že takovýto způsob vytváření strategií buduje nové vztahy mezi občany, partnery v oblasti sociální a místním úřadem. Místním úřadům jsou tak poskytovány nástroje, které jim umožní lépe zabezpečit tvorbu úspěšnějších strategií než tomu bývalo v minulosti.

Financování

Město Utrecht pokrývá náklady spojené s financováním facilitace, koordinace a monitoringu projektu. To činí asi 100 000 Euro od začátku projektu. Náklady byly vynaloženy na:

- koordinátora projektu, kterým je externí konzultant.
- manažera projektu nazvaném program sociální infrastruktury, který rovněž spadá pod Program spolupráce partnerů v sociální oblasti. Tento manažer pracuje na poloviční úvazek.

Každý účastník Programu spolupráce partnerů v sociální oblasti musí zaplatit určitý finanční příspěvek a nebo přispět určitým srovnatelným přínosem. Tak například v Kanaleneilandu na dílčím projektu zaměstnanosti musel každý zúčastněný přispět počáteční investicí ve výši 5 000 Euro. Tyto peníze budou použity na facilitaci projektu v jeho první fázi. Tento dílčí projekt se také uchází o podporu z fondů Evropské unie (Equal Programme). Místní úřad a zejména odbor pro sociální rozvoj platí všechny ostatní výdaje po dobu jednoho roku.

Manifest: Lidé jako hnací síla města (výňatek)

Jednostranná pozornost je často věnována zejména hmotnému rozvoji města. Je ale jasné, že bez kulturního dění život města upadá a že bez vynaložení dostatečné péče i hyne. Město, které má srdce, staví proto své obyvatele do centra zájmu.

...“Sounáležitost a účast

Sociální struktura města může být přirovnána k systému podzemní dráhy. Její viditelnou součástí jsou zastávky, odbočky, konečné stanice, nástupiště, schodiště a východy do venkovního světa. Městem vedou různé linky, které spojují jednotlivé zastávky. Linky se vzájemně kříží a dle plánu se všechny propojují. U východů někdy hlídají revizoři a ve vlaku se vezou cestující mající platnou jízdenku a s nimi i černí pasažéři, kteří nezaplatili a přesto si užívají služeb veřejné dopravy. Někteří lidé si spolu pěkně povídají, jiní jsou

něčím znepokojeni a nebo je rozčilují jejich společníci. Mají rozdílné cíle, někteří z nich by šli rádi za nákupy do centra města, jiní jedou do školy a nebo do zaměstnání. Sociální infrastruktura je sítí zařízení a aktivit, která dává občanům pocit, že někam patří a že se také na dění přímo podílí. Pokud budeme uvažovat například o takových zařízeních jako je škola, komunitní centrum, knihovna, sportovní klub, divadlo, psychologická poradna a zaměstnanost, dovedeme si představit, že některý občan potřebuje jen jednu z výše zmíněných institucí. Stačí mu jen jedna cesta naší pomyslnou podzemní dráhou. Někdo jiný však musí použít více tras. V takovém případě musí na sebe jednotlivé trasy navazovat. Někdy potřebuje průvodce, který by mu ukázal cesty a nebo revizora, který dohlíží na

řádné placení jízdného a nebo aby nastupoval jen tam, kde má.

Pro každého a se všemi

Město si musí být jisté, že sociální infrastruktura funguje nejlépe jak je to jen možné. Sociální problematika města Utrecht se týká především bezpečnosti a kvality života, vzdělání, práce, schopnosti dělat věci nezávisle, zdraví, mezikulturních aspektů a volného času. Sociální politika neoslovuje pouze znevýhodněné skupiny. Dobré sociální infrastruktura je potřebná pro každého. Každý občan by měl být schopen se účastnit práce v sociálních sdruženích jako jsou městské části, skupiny, spolupráce a domácnosti. Základními úkoly je proto umožnit každému občanovi, aby se účastnil na řešení sociálních otázek ve všech jejich aspektech a posilovat vztahy mezi jednotlivci a různými skupinami...”

Instituce v Nizozemí a Utrechtu

Nizozemsko je administrativně rozděleno na centrální vládu, která sídlí v Haagu, dvanáct provincií a zhruba šest stovek měst. V roce 1994 centrální vláda ustanovila 7 regionů, které mají vlastní pravomoci. Regiony a provincie hrají pouze malou roli v rozvoji velkých holandských měst. Národní a místní vládní instituce se stále více uplatňují v roli partnerů při rozvoji měst. Téměř 85% všech poskytnutých zdrojů pochází od centrální vlády.

Město Utrecht je součástí regionu Utrecht, který je součástí provincie Utrecht. Městská správa sestává z rady, která je tvořena starostou (burgemeester), radními (wethouders) a městským výborem. Starosta je jmenován hlavou státu na šestileté funkční období. Výbor sestává ze 45 volených členů a každý z nich reprezentuje svou politickou stranu. Volby se konají každé dva roky.

Na konci osmdesátých let Utrecht prošel obnovou sociální a městské

struktury. To se projevilo právě v zaměření aktivit na jednotlivé městské části. Město Utrecht založilo deset kanceláří městských částí (wijkbureau) a městskou kancelář pro řízení městských částí a koordinaci jejich obnovy. Politická struktura města se také změnila. Existují zde tak zvaní radní jednotlivých městských částí, kteří jsou očima a ušima městské rady a působí v jednotlivých městských obvodech. Nejdříve se v jednotlivých městských částech zaměřili na vlastní materiální rozvoj. Později zde byl patrný postupný posun k širším aspektům městského rozvoje. Toto období spadá do doby, kdy se rozvíjel strategický plán vyhlášený v roce 1998. Utrechtský plán rozvoje je v součinnosti s národním programem pro městský rozvoj. Díky tomuto individuálnímu strategickému přístupu se hledají odpovědi na to, jak vyvážit nesourodý stav rozvoje některých městských částí.

Manifest přijatý 3.října 2002.

Hans Spekman, radní zodpovědný za oblast sociálních věcí, sociální podpory a sportu

René Verhuis, radní zodpovědný za oblast vzdělávání a místní bezpečnosti

Toon Gispen, radní zodpovědný za oblast kultury, zdraví a životní úrovně

Kontakt:

Grand Lyon
20 rue du Lac
F - 69003 Lyon

Direction de la prospective et de la stratégie d'agglomération

Patrick Lusson :
33 (0)4 78 63 46 65

Corinne Hooge / Christophe Pons
33 (0)4 78 63 42 46
e-mail : chooge@grandlyon.org

www.interact-network.org

[**Interact**] is a thematic network of Key Action 4 "City of Tomorrow and Cultural Heritage" from the programme "Energy, Environment and Sustainable Development" within the Fifth Framework Programme of the European Union.

